

Valtioneuvoston päätös

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevista valtakunnallisista tavoitteista vuosille 2025–2029

Valtioneuvosto vahvistaa hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 12 a §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa 468/2024, valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi seuraavasti:

Tavoitteet muodostuvat hyvinvointialueiden toimintaa koskevista tavoitteista ja toimintaedellytyksiä koskevista tavoitteista.

Toimintaa koskevat tavoitteet:

1) Hyvinvointialueen on edistettävä ja varmistettava alueensa väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen ja varmistaminen on edellytys väestön työ- ja toimintakyvyn vahvistamiselle sekä palvelujärjestelmän kestävyydelle. Väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät toimet vahvistavat ihmisten yhdenvertaisuutta, väestön omatoimista varautumista ja resilienssiä. Toimilla voidaan vähentää väestöryhmien ja alueiden välisiä eroja terveydessä ja hyvinvoinnissa sekä hillitä hyvinvointialueiden kustannusten kasvua ja siten turvata taloudellista kestävyyttä.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen edellyttää strategista johtamista. Tavoitteen toteuttamiseen tarvitaan eri toimijoiden laajaa ja monialaista yhteistyötä, alueellisia yhteistyörakenteita ja yhteisesti sovittuja toimintakäytänteitä. Toiminta kohdentuu yksilöihin, yhteisöihin sekä työ- ja elinympäristöön.

Tavoitteen toteuttamisessa on otettava huomioon aluekohtaisia väestöön ja toimintaympäristöön liittyviä taustatekijöitä ja erityispiirteitä sekä mahdollisuudet palvelujen toteuttamiseen monialaisesti, muun muassa kuntien työllisyys- ja koulutuspalvelujen sekä turvallisuusviranomaisten kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta on vahvistettava väestön tarpeisiin vastaamiseksi. Toimenpiteiden, valittavien menetelmien ja seurannan tulee perustua vaikuttavuudesta saatuaan tietoon. Lisäksi hyvinvointialueen tulee tukea vaikuttavuustiedolla kuntien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työtä. Hyvinvointialueella omaa valvontaa, ohjausta ja neuvontaa sekä turvallisuusviestintää on toteutettava toiminnan vaikuttavuutta parantaen.

Alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen tavoitteena on vastata alueellisiin ja valtakunnallisiin uhkiin mahdollisimman hyvin sekä varmistaa palveluiden järjestäminen kaikissa tilanteissa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä pelastustoimessa on oltava välitön kyky johtaa ja toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa kuten myös häiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa. Jokaisen hyvinvointialueen on tehtävä valmiussuunnitelma, jonka päivitysvastuut ovat sovitut ja joka pohjautuu toimialakohtaisiin kansallisesti yhtenäisiin perusteisiin. Hyvinvointialueet huolehtivat kaikissa oloissa myös kriittisten tietojärjestelmien toimintavarmuudesta ja turvallisuudesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tarkoituksena on vahvistaa viiden yhteistyöalueen toimintaa ja luoda kansallisesti yhtenäiset toimintatavat, jotka mahdollistavat häiriötilanteissa johtamisen ja resurssien käytön yli hyvinvointialuerajojen. Kansallisen valmiusryhmän toiminta vakiinnutetaan osana sosiaali- ja terveystieteiden päätöksentekoa häiriötilanteiden kansallisessa johtamisessa.

Tavoitteena on vakiinnuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten toiminta. Yhteistyöalueille vakiinnutetaan myös rakenteet sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun ja varautumisen ohjaukselle yhteistyössä valmiuskeskusten kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelu sovitetaan yhteen pelastusviranomaisten toiminnan kanssa niin, että johtovastuut ovat kaikissa tilanteissa mahdollisimman selkeitä.

Pelastustoiminnan kolmiportainen johtamisjärjestelmä toimii verkottuneena järjestelmänä, joka skaalautuu joustavasti eri onnettomuus- ja turvallisuustilanteisiin. Pelastustoiminnan yhteistyöalueiden toiminta tulee vakiinnuttaa yhteisin suunnitelmin ja voimavarakohdennuksin. Yhteistyöalueiden tilanne- ja johtokeskuksilla on oltava vahva rooli pelastustoimen tilannekuvatoiminnassa sekä pelastustoiminnan johtamisen tukemisessa yhteistyöalueella. Lisäksi tilanne- ja johtokeskustoiminnan tukemana tulee varmistaa varautuminen laajamittaisiin ja pitkäkestoisii onnettomuuksien pelastustoimintaan sekä väestönsuojelun tehtäviin.

Pelastustoiminnan yhteistyöalueilta on pystyttävä kokoamaan pelastustoiminnan resursseja ja erikoissuorituskykyjä valtakunnalliseen ja tarvittaessa myös kansainväliseen käyttöön. Tarve korostuu erityisesti valtakunnallisia voimavaroja vaativissa laajamittaisissa onnettomuuksissa, mikä edellyttää etukäteissuunnittelua ja yhteistyötä hyvinvointialueiden, yhteistyöalueiden ja sisäministeriön välillä.

Pelastustoimella on oltava välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa ja sen on säilyttävä turvallisuuden lähipalveluna. Pelastustoimen palvelujen tulee toimia kaikissa olosuhteissa ja ajankohdasta riippumatta paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena kokonaisuutena.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy tulee järjestää riskiperusteisesti, toimintaympäristöltään vastaavan kaltaisten alueiden näkökulmasta yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti ottaen huomioon erilaisten kohderyhmien ja kohteiden vaatimukset. Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä ja sähköinen asiointi tulee ottaa käyttöön. Toiminnan suuntaamisessa tulee ottaa huomioon onnettomuuskehityksen seurannasta ja palontutkinnasta saadut havainnot.

Hyvinvointialueilla on varauduttava poikkeusolojen uhkamallien edellyttämiin väestön suojaamisjärjestelyihin realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin. Myös materiaalisesta varautumisesta on huolehdittava. Huoltovarmuus ja logistiset järjestelyt tulee turvata myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

2) Hyvinvointialueen on varmistettava sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kyky järjestää palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti sekä toimintaympäristön riskejä ja uhkia vastaavasti.

Hyvinvointialueilla on pidettävä huolta ihmisten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edellytysten saavuttamisesta, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten osalta.

Tavoitteena on vahvistaa hyvinvointialueiden palveluissa kielellisten oikeuksien toteutumista. Toimenpiteitä on kohdistettava erityisesti kaikkien hyvinvointialueen palvelujen

saamiseksi ruotsin kielellä kaksikielisillä hyvinvointialueilla ja saamen kielellä saamelaisten kotiseutualueella. Kielellisten oikeuksien toteutumista myös viittomakielellä on vahvistettava huomioiden lisäksi muut kieliryhmät ja alueelliset erityispiirteet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän on turvattava yhdenvertaiset, laadukkaat, vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut koko väestölle. Tavoitteena on, että kaikki asiakasryhmät saavat palveluja oikea-aikaisesti ja oikeassa paikassa asuinpaikasta riippumatta. Tämä edellyttää nykyistä selkeämpää rakennetta, jossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä perustason ja erityistason sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat kokonaisuutena vaikuttavia ja kustannusvaikuttavia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon haasteisiin vastaamiseksi tavoitteena on siirtää palveluiden painopistettä kohti peruspalveluiden vahvistamista.

Tavoitteena on edelleen kehittää hyvinvointialueen palvelujen asiakaslähtöisyyttä yhä paremmin vastaamaan asiakkaan palvelutarpeeseen. Tämä tarkoittaa muun muassa palvelujärjestelmän porrastuksen edelleen kehittämistä. Palvelurakennetta ja henkilöstön työnjakoa on myös uudistettava niin, että palvelut kyetään järjestämään tosiasiallisesti saatavilla olevalla henkilöstöllä. Sosiaali- ja terveydenhuollon integroimista palvelusisältöjen ja palvelurakenteen kokonaisuuksiksi on hyvinvointialueilla jatkettava.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tarkoituksenmukaisella yhteensovittamisella tavoitellaan myös palvelujen sujuvuuden, jatkuvuuden ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyön lisäämistä. Tavoitteena on myös vahvistaa väestön omaa toimijuutta, tietoisuutta ja osallisuutta hyvinvointiin, terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn liittyvissä asioissa osana selkeämpää hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää. Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöllä varmistetaan laadukkaat ensihoitopalvelut.

Hyvinvointialueiden tulee tarjota palveluja digitaalisesti silloin, kun se on mahdollista ja asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista ja turvallista. Tiedon oikea-aikaisella saatavuudella ja käytettävyydellä tuetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen saumatonta ja asiakaslähtöistä toteuttamista. Palvelujen ja palveluprosessien tarkoituksenmukainen yhteistyö ja työnjako sekä toimiva palveluverkko, digitaalisten palvelupolkujen kehittäminen ja palvelujen käyttäjä- ja elämäntilannelähtöinen kohdentuminen tukevat toiminnan vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Kun palveluja tarjotaan digitaalisesti, hyvinvointialueen on varmistettava yksilöiden tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu, oikeudenmukaiset mahdollisuudet käyttää palveluja sekä riittävä tuki eri asiakasryhmille.

Pelastustoimen valtakunnallisella järjestelmällä tulee olla kyky tuottaa riskejä ja uhkia vastaavat, yhdenvertaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoiminnan palvelut koko maassa. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että riskeiltään samankaltaisilla alueilla on saman tasoiset ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset palvelut. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa sekä pelastustoimen keskeinen rooli väestönsuojelussa ja sen yhteensovittamisessa. Sopimuspalokuntatoiminnan edellytykset on turvattava ja toimintaa on kehitettävä pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelun on perustuttava valtakunnallisesti määriteltäviin suorituskyvyvaatimuksiin ja niiden tuottamiseksi tarvittaviin kyvykkyyksiin. Tämä edellyttää ajantasaista ja yhdenmukaista tietopohjaa, strategista ohjausta sekä jatkuvaa vuorovaikutusta ja toimivaa tiedonvaihtoa hyvinvointialueiden pelastustoimien, toimintaa valvovan viranomaisen ja sisäministeriön välillä.

Pelastustoimella on oltava jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja muista pelastustoimen palvelutarpeen muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä. Toimintaympäristöanalyysit tulee tehdä yhdenmukaisin perustein hallinnon eri tasoilla, jolloin ne täydentävät toisiaan. Kokonaiskuvan muodostumista on tuettava tutkimuksen, tietojohdamisen, tiedonhallinnan ja kehittämisen toimenpitein. Palvelutarpeisiin vastaaminen hyvinvointialueilla edellyttää pelastustoimen suorituskyvyn arvioimista, suorituskykyvaatimusten säännöllistä seuranta ja arvioimista sekä resurssien tarkoituksenmukaista, kustannustehokasta ja vaikuttavaa kohdentamista osana kustannusten hillinnän tavoitetta.

3) Hyvinvointialueen järjestämävastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia.

Valtio uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntöä, jotta se vastaa paremmin nykyistä hyvinvointialueiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden rakennetta. Tarkoituksena on siten mahdollistaa hyvinvointialueille toiminnallista ja taloudellista liikkumavaraa päättää ja valita parhaita keinoja järjestämistehtävien toteuttamiseen.

Hyvinvointialueilla on tunnistettava väestön tarpeet, onnettomuusuhat ja muut uhat sekä arvioitava ja kehitettävä keinot, joilla palvelut voidaan toteuttaa kaikkein kustannustehokkaimmin, käytettävissä olevalla henkilöstöllä ja valtion kohdentaman rahoituksen puitteissa. Hyvinvointialueilla käytettävissä olevat resurssit on hyödynnettävä ja kohdennettava tuottamaan väestölle parasta mahdollista terveyshyötyä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Palveluiden kattavuutta voidaan lisätä myös teknologiaa hyödyntäen.

Hyvinvointialueilla tulee määrätietoisesti jatkaa toimia toiminnan ja palvelujärjestelmän uudistamiseksi sekä kustannuskehityksen hillitsemiseksi ja talouden tasapainottamiseksi. Hyvinvointialueiden tulee tehdä myös yhä tiiviimpää keskinäistä yhteistyötä, erityisesti yhteistyöalueittain. Yhteistyöalueiden toimintaa ja ylläpitämistä tulee kehittää sopimusperusteisesti. Uudistamista tulee hyvinvointialueilla kohdentaa erityisesti sellaisiin toimintoihin, joilla on merkitystä talouden tasapainottamiseksi ja palvelujen uudistamiseksi pidemmällä aikavälillä.

Palveluverkon ja työnjaon uudistamista jatkamalla turvataan riittävä henkilöstö, varmistetaan laadukkaat palvelut ja parannetaan toiminnan taloudellista kestävyttä.

Taloudellista kestävyttä tavoitellaan kaikilla hyvinvointialueen toimialoilla. Jokaisen alueen on huolehdittava, että tehdyt ratkaisut tuottavat kustannusvaikuttavasti hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, ovat oikeudenmukaisia niin yksilö- kuin väestötasolla, eivätkä lisää väestö-, asiakas- tai potilasryhmien välistä eriarvoisuutta. Tuottavuuden parantaminen ja kustannusvaihtavuuden lisääminen on toteutettava siten, että valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaava palvelutaso toteutuu. Kustannusvaihtavuuden optimointi edellyttää toimintatapojen kehittämistä ja pitkäjänteistä, kyvykästä johtamista.

Hyvinvointialueiden tulee talouden ja henkilöstön saatavuuden ongelmista huolimatta pyrkiä välttämään lyhytnäköisiä, vain hetkellisesti vaikuttavia ja mahdollisesti myöhemmin kustannuksia lisääviä toimenpiteitä.

4) Investointien tulee parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja edistää alueellista yhteistyötä.

Hyvinvointialueiden investointien tulee tukea palvelutuotannon kustannusvaikuttavuutta ja niiden tulee perustua paikallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin tarpeisiin sekä riskien ja uhkien arviointiin. Investoinneissa tulee ottaa huomioon hyvinvointialueiden keskinäisen yhteistyön tuomat mahdollisuudet sekä huolehtia, että alueen kyky rahoittaa investointeja pysyy riittävänä. Etusijalla ovat investoinnit, jotka mahdollistavat uusien toimintatapojen myötä kustannushyötyjä, turvaavat palveluiden lakisääteisen tason toteutumisen, parantavat palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja edistävät hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä. Investointien tulee tukea osaltaan myös ilmatoriskeihin sopeutumista ja niiden hallintaa.

Hyvinvointialueiden investointien tulee kehittää lisäksi infrastruktuuria koko maan tasolla tavalla, joka ottaa huomioon sekä valtakunnalliset että alueelliset näkökulmat. Hankinnat toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisesti keskitetysti ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on kehittää hyvinvointialueen toimialoille myös yhteisiä ICT-palveluita.

5) Toiminnassa, ohjauksessa ja johtamisessa tulee painottaa vaikuttavuusperustaisuutta.

Vaikuttavuusperustaisuuden ydin on asiakaslähtöinen toiminta. Ihmisten tarpeet ja elämäntilanteet on tunnistettava ja otettava huomioon palveluiden järjestämisessä. Ihmisen yksilöllisiin tarpeisiin tulee vastata kokonaisvaltaisesti, kustannustehokkaasti ja tarvittaessa monialaisesti. Hyvinvointialueella palvelujärjestelmien eri tasojen ja toimijoiden valta, vastuut ja roolit on määriteltävä selkeästi.

Vaikuttavuuteen perustuvalla ohjauksella ja johtamisella varmistetaan hyvinvointialueella palvelurakenne, palveluvalikoima ja toimintatavat, jotka palvelevat väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta mahdollisimman hyvin ottaen huomioon käytettävissä olevat resurssit. Käytettävissä olevilla resursseilla on aikaansaattava mahdollisimman paljon hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa vaikuttavuus muodostuu yksilötasolla aikaansaaduista tavoitelluista muutoksista ihmisen terveydentilassa, toimintakyvyssä tai hyvinvoinnissa. Sosiaali- ja terveystalvet tulee hyvinvointialueella järjestää siten, että palvelut ovat sekä yksilölle vaikuttavia että yhteiskunnan kannalta kustannusvaikuttavia.

Pelastustoimissa vaikuttavuus on ihmisten turvallisuuden paranemista ja onnettomuuksien vähenemistä. Vaikuttavuusperustaista ohjausta ja johtamista sekä tietoperustan kehittämistä on toimialalla jatkettava. Yhteistä ymmärrystä vaikuttavuudesta ja sen arvioinnista vahvistetaan tuottamalla työn tueksi valtakunnallinen arviointikehikko ja mittaristo tärkeimpien tavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi ja suuntaamiseksi.

Tiedolla johtamista kehitetään valtakunnallisesti ja alueellisesti tukemaan hyvinvointialueiden vaikuttavuustyötä. Tavoite on, että vaikuttavuustyön hyviä käytäntöjä jaetaan ja yhteensovitetaan hyvinvointialueilla toimialakohtaisesti. Hyvinvointialueiden tulee hyödyntää palvelujen tuottamisen tapoja valitessaan tietoa ja kansallisia suosituksia menetelmien ja toimintamallien vaikuttavuudesta. Palvelujärjestelmän kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi on oleellista käyttää näyttöön perustuvia, vaikuttavia menetelmiä ja toimintamalleja sekä poistaa käytöstä vähähyötyisiä tai vaikuttamattomia menetelmiä ja toimintamalleja.

Jotta palvelut ja muut toimet on mahdollista suunnata tarkoituksenmukaisesti, tarvitaan jatkuvaa toimintojen ja menetelmien arviointia sekä päivittyvää tietopohjaa palveluiden ja käytettävien menetelmien vaikutuksista ja niiden aikaansaamiseksi vaadituista tarvittavista resursseista

- siis vaikuttavuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta. Vaikuttavuuden arvioinnissa tarvitaan tietoa myös asiakkaiden kokemuksista, jotka koskevat palvelujen laatua sekä omaa terveyttä ja toimintakykyä.

6) Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden uudistamista on jatkettava kunnianhimoisesti.

Hyvinvointialueuudistus etenee uusimpien selvitysten ja arviointien perusteella koko maassa. Hyvinvointialueet järjestävät sosiaali- ja terveydenhuollon väestön kannalta entistä yhdenvertaisemmin ja lainsäädäntöä paremmin vastaten, kuin aiemmin kuntien ollessa palveluiden järjestämisvastuussa. Osalla alueista uudistus etenee jo tavoitteiden mukaisesti, mutta alueelliset erot uudistuksen etenemisessä ovat suuria. Alueet uhkaavat eriytyä etenkin uudistukselle asetettujen taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Tavoitteena on uudistamisen vauhdittaminen kansallisena kokonaisuutena. Erityistä huomiota on tarpeen kohdentaa aluekohtaisesti siihen, että lakisääteiset palvelut kyetään turvaamaan käytettävissä olevalla rahoituksella. Palvelutarpeen kasvu, hyvinvointi- ja terveyserojen kehitys, turvallisuusympäristön muutos sekä julkisen talouden tilanne edellyttävät jatkuvaa tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamista sekä kustannusten kasvun hillintää tukevia toimenpiteitä hyvinvointialueilta.

Hyvinvointialueiden virkajohdolta odotetaan laaja-alaisia, rohkeita ja pitkälle tulevaisuuteen kantavia päätösesityksiä ja poliittisilta päättäjiltä hyvinvointialuetasoisista oikea-aikaista päätöksentekokykyä palveluiden uudistamiseksi sekä toiminnan ja talouden tasapainottamiseksi. Päättösesitysten perusteena tulee olla tavoitteelliset ja laajat reformisuunnitelmat. Jokaisen alueen tulee jatkaa yli vaalikautisesti toiminnan uudistamista väestön palvelujen turvaamiseksi ja talouden tasapainottamiseksi.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet:

7) Hyvinvointialueiden henkilöstön tulee olla osaavaa ja hyvinvointialueiden tehtäviin riittävää. Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava.

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja laatu edellyttävät riittävää määrää ammatillisesti pätevää henkilöstöä. Hyvinvointialueella on huolehdittava henkilöstön osaamisesta ja mahdollisuuksista sen kehittämiseen. Pelastustoimessa tavoite koskee henkilöstön lisäksi sopimushenkilöstöä. Kansalliskieliset palvelut hyvinvointialueilla turvataan. Moniammatillisuuden tuomat mahdollisuudet työvoimatarpeisiin vastaamiseksi hyödynnetään.

Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta on huomioitu osana palvelujärjestelmää ja palveluiden tuottamista. Pelastustoimessa sopimuspalokuntien nuoriso-osastojen aktiivinen toiminta on merkittävä tekijä tulevaisuuden hälytysosastojen toiminnan varmistamisessa.

Sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisten yhdenvertaisuutta koskevaa osaamista parannetaan suunnitelmallisesti johtamisen ja työolojen parantamiseksi. Sosiaali-, terveys- ja pelastusalat ovat hyvinvointialueilla syrjintä- ja häirintävapaita viimeistään vuonna 2029.

Rekrytointikäytäntöjä kehitetään, jotta alan työntekijöiksi valikoituu eri väestöryhmien edustajia. Tavoitetta voidaan edistää esimerkiksi anonyymillä rekrytoinnilla ja positiivisella erityiskohtelulla. Huomiota kohdennetaan myös osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuteen päästä tekemään työtä sosiaali-, terveys- ja pelastusalalle. Työpaikoilla tulee varmistaa ihmisten tasavertainen urakehitys ja työuraa vahvistaviin toimiin kiinnitetään huomiota.

8) Toimialojen veto- ja pitovoimaisuudesta on huolehdittava.

Sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen tulee olla veto- ja pitovoimaisia ja arvostettuja toimialoja, joissa on huolehdittu henkilöstön osaamisesta ja sen kehittymisestä, työhyvinvoinnista ja jaksamisesta, yhdenvertaisuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta hyvällä henkilöstöpolitiikalla. Työntekijöiden toimintakyvyn säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota koko työuran ajan. Johtaminen on ammattimaista, vuorovaikutteista ja toimialojen arvojen mukaista.

9) Hyvinvointialueiden toiminnan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen johtamisen, suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen tulee perustua tietoon.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Hyvinvointialueiden järjestämistehtäviä ja toimintaa koskeva tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa ja mahdollistaa tiedon järjestelmällisen hyödyntämisen palvelujen kehittämisessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa erityisesti palvelujärjestelmään ja perustason palveluihin liittyvän tutkimuksen ja kehittämisen vahvistaminen tukee palvelujen yhteensovittamista, vaikuttavuutta, monialaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Tutkimus-, koulutus-, kehittäminen, innovaatio- ja opetusta koskeva toiminta (nk. TKKIO-toiminta) organisoidaan eri tasoilla laaja-alaisena yhteistyönä tiedolla johtamisen sekä näyttöön perustuvan toiminnan ja osaamisen johtamisen tukirakenteina. Samalla varmistetaan määrämuotoiset menettelytavat yhteistyölle korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten, sosiaalialan osaamiskeskusten, palveluntuottajien, järjestöjen ja yritysten kanssa. TKKIO-toiminta on kivijalka ja yhdyspinta koko hyvinvointi- ja terveysalan TKKIO-ekosysteemille tavalla, johon myös innovaatiotoiminta ja yritys-yhteistyö voi kiinnittyä. TKKIO-toiminta ja sen tulosten juurrutus sekä levittäminen on pysyvä ja vakaa osa yhteistyöalueiden tasolla koordinoitua ekosysteemistä toimintaa, jolla on myös merkittävä TKKIO-poliittinen ja elinkeinopoliittinen rooli takaamaan Suomen houkuttelevuutta osaajille, investoinneille ja tutkimusrahoitukselle.

Pelastustoimessa nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää pelastustoimen palveluja ja tehtäviä koskevaa analysoitua tietoa suorituskyvyn, osaamistarpeiden, toimintamallien, kaluston ja materiaalien sekä toimintaympäristön tulevien muutosten ennakoimista. TKKIO-toiminnan avulla pelastustoimi kykenee ennakoimaan ja tuottamaan tutkimustietoa sekä reagoimaan ajankohtaisiin tarpeisiin.

Kaikessa kehittämisessä tulee ottaa huomioon tietoturvallisuus.

Tietojohtaminen

Kansallista ja alueellista tietotuotantoa tulee kehittää siten, että se mahdollistaa viranomaisten seuranta-, arviointi-, ohjaus- ja valvontatyön sekä hyvinvointialueiden vaikuttavuusperustaisen johtamisen. Tiedonhallinta mahdollistaa tilannekuvien muodostamisen ja tietojohtamisen eri tasoilla.

Tietojohtaminen edellyttää tehokasta ICT-ratkaisujen kehittämistä ja tiedon hyötykäyttöä hyvinvointialueilla. Tiedon hyötykäyttö ja siihen liittyvä osaaminen on hyvinvointialueilla varmistettava.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa pyritään mahdollisimman laajaan yhteistyöhön tietojohdantamiseen liittyvien ICT-ratkaisujen kehittämisessä. Pelastustoimen valtakunnallinen tietojohdantaminen on keskeinen tekijä palveluiden ja tehtävien laadukkaassa ja tehokkaassa toteutuksessa sekä toiminnan ennakoinnissa ja analysoinnissa.

10) Digitalisaatiota edistetään hyvinvointialueiden kaikilla toimialoilla.

Digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen

Tiedonhallinnan kehittyminen ja digitalisaatio tukevat palvelujen ja toiminnan kehittämistä ja auttavat saavuttamaan strategiset tavoitteet. Ajantasaiset, eri organisaatioissa kirjatut potilas- ja asiakastiedot ovat Kanta-palveluiden kautta helposti ammattihenkilöiden saatavilla tietojärjestelmissä.

Palvelutoimintaa tehostetaan uuden teknologian avulla kehittyvän lainsäädännön puitteissa. Teknologian hyödyntäminen, mukaan lukien tekoäly, mahdollistaa palveluiden laaja-alaisemman saatavuuden ja paremmat kohdentamismahdollisuudet.

Digitaalisen palvelun tulee olla ensisijainen tilanteissa, jossa se soveltuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Käyttäjälähtöiset, vaatimusten mukaiset digitaaliset palvelut parantavat tuottavuutta ja tuloksellisuutta toimialoille, asiakkaille ja henkilöstölle. Asiakkaille ja ammattilaisille tulee tarjota riittävä tuki ja ohjaus digitaalisten palvelujen käyttämiseen.

Tiedonhallinta

Hyvinvointialueiden ICT:n, tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittämistä toteutetaan yhteistyössä kansallisten, alueellisten ja yhteistyöaluetason toimijoiden kanssa. Hyvinvointialueiden tietohallinto on resursoitu vastaamaan tarpeita ja turvaamaan toimintakyky kaikissa olosuhteissa.

Hyvinvointialueet laativat osana yhteistyöaluesopimustaan suunnitelman siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämistä, hankintoja ja käyttöönottoja voidaan toteuttaa yhteistyössä. Tietojärjestelmien kehittämisessä huomioidaan järjestelmien yhteentoimivuus, modulaarisuus, tietojärjestelmien vaihdettavuus ja toimittajariskien vähentäminen.

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että merkittävät investoinnit ja sopimukset, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmistä tai tukipalveluista, toteutetaan ensisijaisesti yhteistyöaluetasoisesti tai perustellusta syystä muutoin laajassa yhteistyössä hyvinvointialueiden kesken. Pelastustoimen tiedonhallinta toteutetaan tehokkaasti valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla, ja sen tulee täyttää turvallisuusviranomaisten tietosuojaja- ja tietoturva vaatimukset. Rekisterinpito mahdollistaa viranomaisten tehokkaan yhteistyön ja tietojen käsittelyn.

Pelastustoimen ICT-palveluita ollaan järjestämässä alueiden hyödynnettävissä olevina, kansallisesti keskitettyinä järjestelminä. Tietoarkkitehtuuri varmistaa tiedon saatavuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden kaikissa olosuhteissa sekä mahdollistaa tilannekuvan muodostamisen ja tiedonvaihdon eri toimijoiden välillä.

11) Hyvinvointialue toimii yhteistyössä lakisäätteisten velvoitteiden toteuttamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat palvelut toteutetaan ja sovitetaan yhteen väestön ja lakisääteisten tehtävien hoidon edellyttämällä tavalla yhteistyöllä. Yhteistyö on välttämättä myös kielellisten oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi.

Hyvinvointialueen on järjestettävä yhteistyötä ja sen koordinoitua varten tarkoituksenmukaisimmat eri viranomaisten yhteistyötavat ja -menettelyt. Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevassa lainsäädännössä säädetään yhteistyölle selkeät, mutta samalla joustavat puitteet, joita on mahdollista hyödyntää alueellisesti parhaaksi arvioidulla tavoin. Yhteistyön yhdyspinnoilla on erilaisia rakenteita ja toimintakäytäntöjä. Hyvinvointialueen yhteistyön yritysten ja kolmannen sektorin kanssa on oltava suunnitelmallista ja toiminnan kehittämisen tavoitteista on sovittava eri toimijoiden kanssa.

Keskiöön nousee yhteistyö, jolla vastataan erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin, turvataan palvelujen toimivuutta ja lisätään väestön hyvinvointia ja turvallisuutta. Vakiintuneimpia muotoja ovat eri turvallisuusviranomaisten, kuntien, järjestöjen sekä yksityissektorin kesken asetetut yhteistoimintarakenteet. Järjestöt ovat keskeinen kumppani hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämässä sekä osallisuuden vahvistamisessa. Niiden toimintaedellytysten turvaamisesta on tärkeää sopia alueen kuntien kanssa. Pelastustoimessa järjestösektorin ja vapaaehtoistoimijoiden rooli on merkittävä onnettomuuksien ehkäisyssä, pelastustoiminnassa, poikkeusoloissa toimimisessa ja muussa turvallisuustyössä. Yleisötilaisuuksien turvallisuutta edistetään viranomaisten, kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin yhteistyöllä. Sopimuspalokunnilla on tärkeä rooli pelastustoimen järjestelmässä. Sopimuspalokuntatoiminnan jatkuvuus tulee turvata ja vapaaehtoistoimintaa tulee kehittää valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Uhkien arviointi sekä väestön varoittamisen, väestönsuojien käytön ja väestön siirtojen suunnittelu ja muut järjestelyt toteutetaan eri hallinnonalojen viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoimintana. Pelastustoimen viranomaisten koordinoimana varmistetaan, että toimijoiden välinen tehtäväjako on selkeä. Pelastustoimen valtakunnallinen ensivastetoiminnan valmius ja osaaminen mahdollistavat monipuolisen synergian pelastustoiminnan palvelun ja ensihoitopalvelun kesken. Pelastustoiminnan ja ensihoidon tiivis yhteistyö ja moniammatillinen osaaminen voidaan hyödyntää tehokkaimmin, kun samoilla voimavaroilla, asemaverkostolla, tiloissa ja hankinnoilla voidaan tuottaa kustannustehokkaammat ja laajemmat pelastustoiminnan palvelut ja ensihoidon palvelut kuin jos ne tuotettaisiin erikseen.

12) Hyvinvointialueen tehtäviä tulee hoitaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ihmisten välisellä hyvällä yhteistyöllä.

Yhteistyö on tärkeää myös hyvinvointialueiden kansanvaltaisuuden vahvistamiseksi. Yhteistyöllä voidaan ratkaista ongelmia etupainotteisesti, kun hyvinvointialueella otetaan käyttöön lakisääteisten osallisuutta toteuttavien rakenteiden ohella esimerkiksi kansalais- tai asiakasraateja. Hyvinvointialueilla osallisuuskulttuuri on vielä nuorta, ja sen kehittämispotentiaali on suuri.

Tämä päätös tulee voimaan päivänä 1 päivänä kesäkuuta 2025.

Helsingissä 28.5.2025

Kunta- ja alueministeri Anna Kaisa Ikonen

Hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen